

Beszámoló Dévaványa város 2022-évi aktuális környezetvédelmi helyzetéről

1. A tájékoztatás célja

Dévaványa Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdés e) pontja, valamint az 51. § (3) bekezdése alapján Dévaványa Város 2022. évi környezetvédelmi helyzetéről, a lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról való tájékoztatót az alábbiak szerint fogadja el. A beszámoló célja, hogy az érdeklődők információkat szerezzenek a település környezeti állapotáról, valamint megismerhessék az önkormányzat környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységét.

A környezeti problémák megoldásának stratégiáját Dévaványa Város Környezetvédelmi Programja, a település Local Agenda 21 Fenntartható Fejlődés Helyi Programja és a település Környezet-egészségügyi Akcióterve határozza meg. A környezetvédelmi program és a Local Agenda 21 felülvizsgálatát elvégeztük, meghatározásra kerültek a 2019-2024 közötti időszakra vonatkozó célkitűzések.

2. 1. Levegő minőség, légszennyezés

A termelési, háztartási tevékenységek során az ember légszennyező anyagokkal szennyezi a légkört. A légszennyező anyagok légnemű, folyékony és szilárd halmazállapotúak lehetnek, összetételük szerint az egészségre ártalmas vagy ártalmatlan anyagokat hordozhatnak.

A levegőminőséget a település fekvése, a klimatikus viszonyok és az emberi tevékenységek együttesen határozzák meg.

A tudományos kutatások szerint a közlekedési- és fűtési tevékenységből származó égéstermék kibocsátása ma már nagyobb kockázatot ró az emberi egészségre. A háztartásokban folyamatosan nő a szilárd tüzelőanyag felhasználás, ezzel a környezet terhelése. A kertek házak lakói – gyakran szociális okok miatt – különféle hulladékokat égetnek el jellemzően fűtési célból, azonban a tudatlanság – a hulladékégetés káros egészségügyi hatásaira vonatkozó ismeretek hiánya is fennállhat.

A kibocsátott légszennyező anyagok az emberen légúti megbetegedést, légcsőhurutot, rákos megbetegedést idézhetnek elő. Ezek összesített hatása légszennyezési mérések adataival volna értékelhető és jellemezhető. Települési szinten erre vonatkozó folyamatos mérésekkel nem rendelkezünk a mérések magas költségvonzata következtében.

A településen ipari kibocsátásból származó légszennyezés nem jellemezhető, téli időszakban a fűtés égéstermékai, egyéb időszakban a mezőgazdasági deflációból származó lebegő por terhelése jelent aktív terhelést környezetünkre.

2.2. Természet okozta légszennyezések, allergén növények

A Kormányhivatal közegészségügyi hatósága egész évben régiós szinten (februártól október végéig) méri az allergén növényfajok és a gyakoribb penészgomba előfordulását. A pollenméréseket pollencsapda felállításával végzik a mért eredményeket folyamatosan rögzítik és heti rendszerességgel közzéteszik honlapjukon. A pollenszezont a dél-alföldi régióban három főbb szakaszra lehet elkülöníteni. Az első tavasszal a fák virágzásakor kezdődik, a második májustól nyár közepéig tart, ekkor a fűvek és néhány gyomnövény okoz panaszokat. A harmadik pedig a július végétől őszig tartó szakasz, amikor az üröm, a parlagfű és a libatopfélek szórják pollenjüket. A növények allergológiai jelentősége attól függ, hogy

mennyi pollent termelnek, mennyire elterjedtek és a pollenjük mennyire allergén, vagyis milyen gyakorisággal és milyen erősségű tüneteket váltanak ki. A szélbeporzású, barkás fáktól és az októberig panaszokat okozó parlagfűig az allergizáló növények szezonjai egymásba érnek, így azoknak a pollen allergiásoknak, akik számos fajra érzékenyek, akár februártól október végéig is lehetnek tüneteik.

Az allergia nincs életkorhoz kötve, bármikor kialakulhatnak az első tünetek és közöttük átmenet is lehetséges. A legagresszívabb allergének: a parlagfű és fűpollen, valamint a háziporban megbúvó atka, leggyakrabban előforduló allergén növényünk a parlagfű.

Az uralkodó szélirány nagyban meghatározza egy adott térség pollen szennyezettségét, helyben jellemző uralkodó szélirány É-ÉK irányú. A tőlünk északra elhelyezkedő gyepek és rétek szakszerű művelése meghatározó hatással van a belterületen élők közérzetére, Békés Megye az egyik legfertőzöttebb területnek minősül országosan.

A parlagfű elleni védekezés fő szempontja, hogy a virágzás, pollenképződés előtt kerüljön sor a növényzet teljes kiirtásra, az oldalhajtások képződésének megakadályozására.

Az önkormányzat elsősorban a fizikai eltávolítással védekezik a parlagfű megelőzésével szemben.

3. Meteorológiai helyzetértékelés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) elemzésében azt írják, hogy Magyarországon a 2022-es évi középhőmérséklet országos átlagban 11,83 Celsius-fok volt, ez 1,1 fokkal volt melegebb az 1991-2020-as éghajlati normál értéknél, a harmadik legmelegebb és a tizenhetedik legszárazabb év volt.

Az év során a lehullott csapadék mennyisége országos átlagban 497 milliméter volt, ezzel a 17. legszárazabb év volt 1901 óta. Tavaly a megszokott csapadékmennyiség 81 százaléka hullott le, és mind térben, mind időben szélsőségesen alakult az eloszlása: az első három hónap 1918 és 1949 után a harmadik legszárazabb első negyedév volt. A tavasz a 24. legszárazabb lett 1901 óta, majd májustól augusztusig szárazabb volt az idő a megszokottnál, összességében a nyár a 24. helyre került a legszárazabb nyarak sorában.

Forrás: OMSZ

4. Talajállapot

A NÉBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság koordinálásában Talajvédelmi Információs Monitoring (TIM) működik. A TIM pontok vizsgálatára 3-6 évente, egy azonos időszakban kerül sor, A TIM program keretében a helyszíni feltárásokat és a mintavételt a Békés Megyei Kormányhivatal talajvédelmi felügyelői végzik. A széleskörű talajkémiai és fizikai vizsgálatokról szóló összefoglalása alapján (melyek elsősorban fémekre és toxikus elemekre vonatkoznak) megállapítható, hogy a város külső környezetében megfelelő a talaj minősége.

Az alkalmazott termesztés technológia, és a környezeti hatások, a termőföldek minőségében (1992 évben rögzített állapothoz viszonyítottan) változást nem állapíthatunk meg.

5. Felszíni és felszín alatti vizek, vízminőség-védelem

5.1. Ivóvíz

A település jó minőségű ivóvízzel történő ellátása a Közép- békési Regionális Vízmű rendszer

hálózatáról van biztosítva. Az ivóvíz minőségi követelményeinek, az ellenőrzés rendjének szabályozása értelmében az ivóvíz minőségét az üzemeltető Alföldvíz ZRt., valamint a közegészségügyi hatóság rendszeres ellenőrzés keretében vizsgálja.

A vízminőség folyamatos fenntartása érdekében a szükséges vízkezelési intézkedések és azok végrehajtása (mosatás, fertőtlenítés, stb.) rendszeres időközönként megtörténnek.

A közüzemi ivóvíz rendszeres kontrollja (üzemeltetői, hatósági), a szükség esetén tett intézkedések eredményeként városunkban a vízminőséggel összefüggésbe hozható egészségkárosodás nem fordult elő. Az egy lakosra vonatkozó ivóvízfogyasztás kb. 25-30 m³/év-ben határozható meg.

A vízhálózat elöregedése alkalmanként vízminőségi gondokat okoz, a helyenként elavult vezetékrendszer hibájából vízvesztés is keletkezik.

5.2. Strandok, fürdők

Déaványa város területén kijelölt természetes vízi fürdőhely (szabadstrand) nincs, a bányagödörökben és a belvízelvezető csatornarendszerekben tilos a fürdőzés.

A Strandfürdő gyógyászati minősített termál gyógyvízzel fogadja a kikapcsolódni illetve gyógyulni vágyó betegeket. Nyári szezonban termálmedence, gyermek- és úszómedence áll rendelkezésre a fürdőzők számára. A medencék összességében minden elvárható közegészségügyi előírásnak megfelelnek, a termálvizes medencék naponta töltődnek és ürítődnek. A hideg vizes medencék folyamatos vízvisszaforgatással és tisztítással üzemelnek.

A vízfelhasználást a közegészségügyi és környezetvédelmi hatóság folyamatosan ellenőrzi, a strand üzemelésének közegészségügyi akadályai nem voltak.

A kitermelt termálvíz potenciálisan szennyező forrásnak tekintendő, így a fürdőhasználati vizek felszíni vízfolyásba történő elhelyezése is csak megfelelő ellenőrzés mellett történhet. A strandfürdő potenciális szennyvízkibocsátó ezért szennyezéscsökkentésre kötelezett. A szennyezés csökkentése önellenőrzés mellett biológiai eszközökkel a Túréri-tóban valósul meg, szennyvízbírság kiszabására nem került sor.

6.1. Hidrológiai helyzetértékelések

Déaványa hidrológiai helyzetét jellemzően a csapadékhullás határozza meg. A terület gyér lefolyású egyszerre belvízveszélyes és vízhiányos terület. Kora tavasszal a felesleges vizek elvezetésének problémája jelentkezhet míg késő nyáron bekövetkezik a felszíni területek vízhiányos állapota. Jelentősen befolyásolja a település felszín alatti vízkészletének helyzetét területének árvízszint alatti mélyfekvése.

A csapadékvíz csatornarendszerek belterületi korszerűsítése jelentős mértékben csökkentette a vízkiöntés okozta kiterjedtséget. Kialakításra került egy 26 ezer köbméter víz befogadására képes, "havária jellegű" záportározó, amelynek feladata a többi között a vízbő és vízhiányos időszakok kiegyenlítése lesz. A belterületi program folytatásával, a külterületi rendszerek felújításának bevonásával eredményes vízgazdálkodás alakítható ki.

6.2. Talajvíz állapotok

Talajvíz akkor keletkezik, amikor a csapadék vagy egyéb felszíni víz beszivárog a talajba, a talajvíz szintje évszaktól függően változik. A tavaszi olvadás hatására, illetve ősszel a jelentős mennyiségű csapadék miatt megnövekszik a talajvízszint. Sajnos az elmúlt években nagyobb mennyiségű hó nem esett. Az éves ingadozása akár egy-két méter is lehet. A talajvíz

távolsága a felszíntől mérve átlagosan 2-5 méterre tehető. Szárazabb időszakokat követően a talajvíz mennyisége csökkenhet. A talajvíz 2022.-évi szintje átlagos szinten mozgott.

7.1. Belvízmentesítés, vízkárelhárítás

A belterületi belvízelvezető csatornák és árkok nyomvonalán a felügyeletet az önkormányzat Karbantartó Részlege látja el, szükség esetén az átfolyási akadályok és egyéb szennyeződések azonnal eltávolításra kerülnek. A vízkormányzó műtárgyak, zsilipek és átereszek a megadott üzemelési rend szerint működnek.

Esőzések alkalmával az elvezető rendszereken helyszíni bejárásokkal és a dugulások azonnali megszüntetésével biztosítjuk a vizek zavartalan lefolyását. A belterületi csapadékvíz-hálózat 70-75%-a tekinthető megfelelő műszaki állapotúnak.

Gyors lefolyású esőzések esetén egyes belterületi szakaszok, a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság kezelésében lévő külterületi belvízcsatornák nem minden esetben tudják elszállítani a megnövekedett vízmennyiséget.

7.2. Felszíni vizek

A csapadékvíz csatornarendszerek vízfolyás minősége a szerves anyagokkal való terheltsége továbbra is észlelhető. A szennyeződési bemosódások jellemzően a csapadékterhelt időszakokra tehető, ennek vélhető okai az állattartások nem megfelelő trágyakezelésére vezethetők vissza.

Súlyos havária helyzetekben (gyors nagy mennyiségű eső) a szennyvízcsatorna rendszer időnként túlterhelődik, a Szennyvíztisztító Telepen ennek következtében mind a mechanikai és kémiai tisztítás leáll. A megnövekedett terhelés kiöntést okoz a tisztító rendszeren, ezáltal a befogadó XXXIX-22 jelű csatornát közvetetten terhelve szennyezi.

7.3. A szennyvízelhelyezés

A települési szennyvízhálózat műszaki kiépítettsége, hálózati lefedettsége 100%-os. A kiépített hálózatra az Alföldvíz Zrt. nyilvántartása szerint a kötelezettek 85%-a kötött rá. A szennyvízhálózatra nem csatlakozott vízhasználónak talajterhelési díjat kell fizetni. A szennyvíztisztító telep által kibocsátott tisztított szennyvíz minősége nem felel meg az előírt határértékeknek ezért az üzemeltető folyamatosággal szennyvízbírság fizetésére van kötelezve. A kibocsátott szennyvíz vízminőségi javítása valamint a telep műszaki teljesítőképességének növelésének megvalósíthatósága érdekében készültek megvalósíthatósági dokumentációk.

8. Hulladékgazdálkodás, hulladék-kezelés

8.1. Hulladék gyűjtés

Az Önkormányzat Feladat-ellátási szerződés keretében megbízta a Délkelet – Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Létrehozását Célzó Önkormányzati Társulást (DAREH), hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 13. § (1) bekezdésének 19. pontjában kötelező önkormányzati feladatként meghatározott, a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) és a végrehajtására kiadott jogszabályok szerinti hulladékgazdálkodási közfeladatot – a Ht. 35. § (1) bekezdése szerinti rendeletalkotási kötelezettség kivételével – átruházott hatáskörben lássa el az Önkormányzat nevében és érdekében. A Társulás által

kijelölt közszolgáltató a Dareh Bázis Zrt. aki 2017. október 1 napjától érvényes közszolgáltatási szerződés hatálya folytán a település közszolgáltatója. A közszolgáltatás ellátásáról a közbeszerzési eljárásban nyertes Global Refuse Nonprofit Kft. Békéscsaba kiválasztott mint alvállalkozó igénybevétele útján gondoskodik.

A közszolgáltató a települési vegyes szilárd hulladék begyűjtését heti egyszeri, a szelektíven gyűjtött csomagolási hulladék begyűjtését havi két alkalommal végzi. A zöldhulladék gyűjtése évi legalább 10 alkalommal történik. Évente két alkalommal –tavasz-ősz- áll rendelkezésünkre a lomtalanítás. Az összegyűjtött hulladékot a szeghalmi átrakóállomás és a Békéscsabai Hulladék Mű fogadja.

Dévaványa településen begyűjtött hulladékok mennyiségeinek kimutatása:

2022. év	Mennyiség	Mennyiségi egység
Kommunális (vegyes) hulladék	1196,23	tonna
Szelektív hulladék	164,1	tonna
Zöldhulladék	158,77	tonna
Lomhulladék	66,44	tonna
Üveghulladék	8,17	tonna
Összesen:	1593,71	tonna

8.2. Lakossági gyűjtőpontok

A Dél-Alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Önkormányzati társulás (DAREH) programjában Európai Unió támogatásból elkészült 2016-ban a települési hulladékudvar. A hulladékudvar üzemeltetését 2018 –ban a Global Refuse Nonprofit Kft. kapta meg a közszolgáltatótól.

A hulladékgyűjtő-udvarba csak az olyan elkülönítetten gyűjtött hulladék szállítható be, amely a háztartásokban életvitelszerűen keletkezik és megfelel az átvevő által támasztott üzemviteli követelményeknek.

8.3. Hulladékgyűjtő és kezelő művek

A települési szilárd hulladéklerakó a környezetvédelmi hatóság határozata alapján 2002-ben bezárásra került. A Dél-Alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Önkormányzati társulás (DAREH) programjában Európai Unió támogatásból 2015-ben elkészült a terület rekultivációja. A területen felhalmozott hulladékok egy hulladéktestbe kerültek, a műszaki védelmi rendszer kiépítésre került.

Utógondozási feladatként a lerakó környezetében folyamatosan négy db megfigyelő kút üzemel. A talajvízszint havi rendszerességgel kerül rögzítésre, márciusban és szeptemberben akkreditált laboratóriumban vízvizsgálatok készülnek, a mérésekről éves összefoglaló jelentés készül a környezetvédelmi hatóság részére.

A gyepmesteri telep építményei elbontásra kerültek, a környezetvédelmi hatóság határozata szerint a földművelés tilalma az ingatlan nyilvántartásba bejegyzésre került.

Utógondozási feladatként a megfigyelő rendszer fenntartása mellett szintén évente akkreditált laboratóriumban talaj-és vízvizsgálatok készülnek, a mérésekről éves összefoglaló jelentés készül a környezetvédelmi hatóság részére.

Komposztáló telepünkön történik a zöldhulladékok hasznosítása, üzemeltetését külső vállalkozás (BIOKOMPOSZT Zrt.) végzi. Az üzemeltető feladata, hogy fő tevékenysége mellett eleget tegyen az önkormányzat és a lakosság által beszállított zöldhulladékok komposztálás útján történő újrahasznosításának.

8.4. Illegális hulladéklerakó helyek megakadályozása

Dévaványa Város Önkormányzat Képviselő-testülete helyi hulladékgazdálkodási tervében (HHT) célul tűzte ki, hogy az illegális hulladéklerakás megakadályozása érdekében minden törvényes eszközt és lehetőséget felhasznál a jelenség megakadályozására.

Az illegális hulladékelhagyást megelőző önkormányzati eszközrendszer:

- A hulladékkezelési közszolgáltatást minden lakott ingatlanon kötelező igénybe venni
- Szelektív hulladékgyűjtési program alapján a sárga kukába gyűjtött (műanyag, papír és fém-csomagolási háztartási hulladékok) anyagok összegyűjtése.
- Az ingatlanokról, a település közterületein levágott gallyak, nyesedékek, valamint a kaszálékok folyamatos összegyűjtése.
- környezet őr alkalmazása aki a település egészét felügyeli
- közmunkaprogram bevonása

9. Zajvédelem

A környezeti állapot minőségét befolyásoló tényezők közül egyre inkább meghatározóvá válik a környezeti zajterhelés mértéke. A település életében elsősorban az átmenő közúti közlekedésből származó zaj jelent kisebb mértékű megterhelést, ez ellen a növényzeti lefedettség növeléssel illetve fatelepítéssel lehet védekezni.

Üzemi tevékenységből tiltást eredményező zajvédelmi hatósági eljárásra nem került sor.

10.1. Természetvédelem, zöldterület, klímavédelem

A települési erdőszültség igen alacsony aránya jellemző, a régióban is kiemelkedően alacsony. A térség értékes növény- és állatvilágának jellemző maradványai a város külterületén találhatóak. Itt vannak az országosan védett területek is a Dévaványai - Ecegi puszták egységei.

A település több helyben hasznosítható megújuló energiaforrással rendelkezik, amelyek közül a napenergia alapú energiatermelést az önkormányzat telepített napelemes rendszereivel már jelenleg is alkalmazza. A település geotermikus adottságai is kiválóak, amely ugyan egyelőre még nem került meghatározóan kiaknázásra, azonban a jövőben potenciális megújuló energiaforrás lehetőségét biztosíthatja az itt élők számára. A megújuló források kiaknázásán túl jelentős energiahatékonysági beruházások növelésével is lehet számolni a település épületein, melynek szintén nagy szerepe lesz a klímavédelmi célok elérésében.

A helyben termelhető energetikai lehetőségek mellett a település azonban számos olyan klímaváltozásból adódó kihívásokkal néz szemben már napjainkban is, mely hatások intenzitása várhatóan az elkövetkezendő évtizedekben még inkább súlyosbodni fog. Többek között ilyenek az egy időben nagy mennyiségben lehulló csapadékból adódó villámárvizek, a

nyári hőhullámok, illetve a viharkárok valószínűsége. Ezek a folyamatok már az éghajlatváltozás velejárói, jelenleg nem visszafordítható folyamatok, így a településnek intézkedései során arra kell törekednie, hogy a megváltozott körülményekhez minél inkább alkalmazkodni tudjon.

10.2. Védett természeti értékeink

A Dévaványai - Ecsegi puszták a Körös-Maros Nemzeti Park legnagyobb területi egysége. A védett terület 13 085 hektár nagyságú, ebből fokozottan védett 2659 hektár. Két, eredetét és élőhelyeit tekintve elkülönülő részre tagolható. Az egyik a Hortobágy-Berettyó ártere, a folyó szabályozatlan medre a partvonulatok gyepeivel, erdeivel. A másik az Ecsegfalva - Dévaványa térségében megmaradt szikes puszták mozaikja.

Dévaványa - Ecsegfalva térségének kiemelkedő természeti értéke a túzok. Közép-európai és magyarországi állományának legéletképesebb populációja él a területen. A madár védelme érdekében itt hozták létre 1979-ben a Túzokrezervátumot. A túzok megóvása, főként a szabadtéri állományvédelem - nyugalmas, tágas pusztai dürgőhelyek, fészkelőhelyek és téli takarmánybázis biztosítása, fészekvédelem - megteremtésén múlik. A Túzoktelepre csak azok a veszélyeztetett fészekaljok kerülnek be, amelyek kelése természetes környezetükben nem valósulhat meg.

A védett természeti értékek tudatos megőrzése érdekében az állam folyamatosan élőhely kezelési fejlesztéseket és fenntarthatósági programokat támogat.

10.3. Zöldterület gazdálkodás

A zöldterületek között a legjelentősebb zöldfelületi karbantartási feladatokat az Árpád utca, Körösladányi út, Sport u, Széchenyi u, Hősök tere, Túrér környezetének rendben tartása jelenti önkormányzatunknak.

A kiemelt zöldterületekkel kapcsolatos feladatok ellátását az önkormányzat gazdasági társasága, a közmunkaprogram bevonásával látja el. A téli nyugalmi időszakban a koros, beteg, száraz, illetve balesetveszélyesnek minősülő fák kivágása vagy szükségesség szerint gallyazása történik. A tavaszi időszakban a növénypótlási munkálatokon kívül kerül sor a cserjék, sövények ifjító, ritkító metszésének elvégzésére is.

Dévaványa, 2023. október 16.

Összeállította: Gyuricza Máté
műszaki ügyintéző